

Shrnutí problematiky zajištění ochrany EVL Soutok - Podluží

Podklad pro jednání Výboru pro krajinu, vodu a biodiverzitu 20. června 2019

Z hlediska ochrany evropsky významné lokality (dále jen „EVL“) Soutok - Podluží je zásadním legislativním východiskem **nařízení vlády č. 318/2013 Sb., o stanovení národního seznamu evropsky významných lokalit, ve znění pozdějších předpisů, které stanoví formu ochrany pro EVL Soutok - Podluží v kategorii NPR - část, NPP - část, PR - část, PP - část**, tedy kombinací uvedených maloplošných zvláště chráněných území (dále jen „ZCHÚ“) při současném uplatnění základní ochrany na zbytku území; podklady k prostorovému vymezení forem ochrany zpracovala Agentura ochrany přírody a krajiny ČR (dále jen „AOPK ČR“), k dispozici je má i Krajský úřad Jihomoravského kraje (dále jen „KÚ JMK“) coby jeden z orgánů ochrany přírody, který na území Soutoku vykonává státní správu v ochraně přírody.

Lesy ČR, s.p. jako hospodařící subjekt v minulosti opakovaně vyjádřily nesouhlas s prostorovým vymezením ZCHÚ a představily v roce 2017 návrh vlastní, významně redukovany. Dále byl ze strany Lesů ČR vyjádřen zájem na smluvní ochraně daného území, se kterým nicméně KÚ JMK nesouhlasí a nelze jej vnímat jako žádoucí ani z pozice MŽP. Pokud se jedná o rozsah ochrany, již návrh AOPK ČR je de facto minimem, které zajišťuje pokrytí míst klíčových z hlediska výskytu předmětu ochrany s předpokladem **zajištění perspektivy do budoucna (časová a prostorová kontinuita biotopu)** jakožto zásadního předpokladu pro naplnění závazku udržení či zlepšení stavu EVL v době vyhlášení.

- Návrh Lesů ČR z roku **2017** předložený jako protinávrh vymezení ZCHÚ ze strany AOPK ČR byl v tomto ohledu výrazně nedostatečný - zajistil by ochranu pouze na 20 % (337,4 ha) území EVL Soutok-Podluží (6086,4 ha).
- Lesy ČR v dubnu **2019** předložily Ministerstvu životního prostředí nový návrh, MZCHÚ by dle něj měla být vyhlášena na cca 1160 ha EVL, což představuje přibližně 38 % území. Materiál byl předán k posouzení Agentuře ochrany přírody a krajiny.

Forma ochrany prostřednictvím kombinace maloplošných ZCHÚ a základní ochrany je odlišná **od původně navrhované ochrany EVL Soutok - Podluží prostřednictvím chráněné krajinné oblasti** (dále jen „CHKO“). CHKO byla uvedena jako vhodná forma ochrany pro dotčené území jak v nařízení vlády č. 132/2005 Sb., kterým se stanoví národní seznam evropsky významných lokalit (v zákoně č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů byl v té době stanoven požadavek zajistit ochranu celé EVL prostřednictvím ZCHÚ), tak v návrhu nařízení vlády č. 318/2013 Sb. (toto nařízení nahradilo nařízení vlády z roku 2005 v důsledku zavedení institutu základní ochrany novelizací zákona č. 114/1992 Sb. a související potřeby revize forem ochrany EVL). Ke změně formy ochrany (z CHKO na maloplošná ZCHÚ v kombinaci se základní ochranou) došlo v rámci mezirezortního připomínkového řízení k nařízení vlády č. 318/2013 Sb. z důvodu zásadního nesouhlasu klíčových partnerů v dotčeném regionu (místní samosprávy a Lesy ČR, s.p.) s vyhlášením CHKO.

V roce 2014 uběhla šestiletá lhůta pro řádné zajištění ochrany EVL Soutok - Podluží (tato lhůta je počítána od zařazení EVL na evropský seznam); **mezi Evropskou komisí a ČR nyní probíhá dialog** ohledně neplnění závazků plynoucích ze směrnice č. 92/43/EHS, o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (tzv. řízení Pilot, které je předstupněm zahájení formálního řízení o porušení Smlouvy; EVL Soutok - Podluží je ze strany Komise explicitně zmiňována). Stejně platí pro navazující EVL Niva Dyje, kterou je v rámci jednání o nastavení adekvátní ochrany území vnímat jako související.

Zajištění řádné ochrany EVL Soutok - Podluží je třeba věnovat prioritní úsilí, nejen s ohledem na národní a evropské legislativní závazky, ale i ve vazbě na aktuální kritický stav předmětů ochrany v EVL (zejm. brouci vázaní na mrtvé osvětlené dřevo, jejichž biotop v území rapidně ubývá a jehož perspektiva do budoucna není zajištěna). V posledních letech došlo na území Soutoku k naprosto zásadním změnám přírodního prostředí a způsobu (intenzity) jeho využívání, kterými jsou podmínky pro výskyt předmětu ochrany v lesním prostředí značně negativně ovlivněny. Perspektivu populací lze zajistit pouze ochranou t. č. osídlených lokalit a prováděním cílených zásahů ve prospěch populací v širším okolí výskytu. Je třeba dostatečné množství starých a stárnoucích stromů, je třeba je mít rovnoměrně zastoupené v krajině, nikoliv v enklávách, čehož by mělo být dosaženo prosvětlováním u starších porostů a výchovnými zásahy u mladších porostů. Akcentovat je nutné zejména **potřebu vycházet z odborných podkladů** (ekologické nároky předmětů ochrany, výskyt v EVL, perspektiva porostů apod.).

Otázka zajištění ochrany EVL Soutok – Podluží byla **řešena i v roce 2018 a v roce 2019**, a to nejen v rámci jednání na úrovni náměstka ministra Ing. Vladimíra Dolejškého, Ph.D., ale i v rámci pracovní skupiny složené ze zástupců AOPK ČR a Lesů ČR na regionální úrovni, jejíž úkolem byla odborná diskuze návrhu AOPK ČR ohledně předpokládaného managementu v území EVL Soutok - Podluží s cílem dosáhnout konsensuálního návrhu péče o dané území. Přes relativně intenzivní jednání ve věci zajištění potřebného lesního managementu v území **se nepodařilo naleznout širší shodu**. K tématům, kde neexistuje shoda, se řadí např. výměra lesů ponechaných samovolnému vývoji, počet ponechávaných výstavků na hektar při obnově lesa, vyloučení celoplošné přípravy půdy a frézování pařezů. Důvodem přetrvávajícího vesměs nesouhlasného stanoviska Lesů ČR k návrhu AOPK ČR je vedle plošného ztíženého hospodaření v lesních porostech (včetně nárůstu ruční práce a nedostatečné kapacity pracovních sil) též obava z nemožnosti řádné obnovy dubových porostů a rizika druhové změny lesních porostů v neprospěch dubu.

V současnosti je věnována též pozornost **zabránění negativnímu dopadu lesního hospodaření na předměty ochrany EVL Soutok - Podluží a PO Soutok - Tvrdonicko, a to prostřednictvím nastavení hospodaření v rámci stávajícího projednávání LHP pro LHC Židlochovice a LHC Soutok** (vzhledem k tomu, že na předměty ochrany má dopad nevhodná obnova starých porostů s převahou dubu, navrhuje AOPK ČR provizorní řešení spočívající v zaštetření těchto porostů v následujícím deceniu). **LHP jako nástroj vlastníka pro péči o lesní porost nicméně nemůže s ohledem na svůj účel a obsah (vybrané závazné a doporučující ukazatele) postihnout ve vazbě na kvalitu lesního prostředí potřeby předmětů ochrany EVL, které jsou často velmi specifické s ohledem na jejich ekologické nároky.**

Je zřejmé, že je třeba pokračovat v řešení otázky nastavení vhodné péče na území EVL Soutok - Podluží, která by zaručovala udržitelné hospodaření zajišťující kontinuální výskyt vhodných podmínek pro zajištění příznivého stavu předmětů ochrany tohoto území. **S ohledem na selhání jednání na regionální úrovni je potřebné přijmout řešení na vyšší úrovni, tj. na základě dohody přímo resortů zemědělství a životního prostředí ohledně nutnosti důrazu na mimoprodukční funkce lesa na Soutoku tak, aby mohly být plněny dlouhodobé cíle EVL.** Současný stav je přitom z tohoto pohledu nevyhovující – přestože se populace při návštěvě EVL mohou jevit jako v relativně dobré kondici, dochází k dramatickému poklesu rozlohy a kvality optimálního biotopu, který je důsledkem setrvačnosti uplatňování současného, nevyhovujícího způsobu hospodaření. Pokračování tohoto trendu je potom rezignací na cíle EVL a ochranu biodiverzity světlých lesů.